

KONOPLENKO L. Socio-psychological peculiarities of business game organization at the ESP lessons.

In article provides an overview of issues related to the psychology of groups which are necessary for organizing a business game at the lessons of English for professional purposes: the factors that influence the effectiveness of the group are outlined; the features of formal communication and levels of cooperation are described.

Keywords: *business game, system, group, planned behavior, communication.*

УДК 378.126

Кравченко І. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ПОРТФОЛІО-ТЕХНОЛОГІЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті розкрито сутність поняття “портфоліо-технологія”, проаналізовано класифікацію портфоліо та етапи діяльності із застосування цієї технології. Висвітлено досвід застосування портфоліо-технології у підготовці майбутнього викладача вищої школи в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, визначено мету, завдання, зміст портфоліо.

Ключові слова: *портфоліо, портфоліо-технологія, викладач вищої школи, компетентнісний підхід, компетенції, компетентність.*

Одним із провідних напрямів розвитку вищої освіти визначено її орієнтацію на ринок праці. У Львівському комюніке 2009 р. стверджується, що вища освіта має озброїти студентів поглибленими знаннями, навичками та компетенціями, потрібними впродовж їхньої професійної кар'єри. За цих умов застосування компетентнісного підходу у професійній підготовці фахівців забезпечить міцний взаємозв'язок між освітою, запитами суспільства і потребами ринку праці.

Вважається, що сучасний фахівець має володіти такими найважливішими компетенціями, як: уміння діяти в межах погоджених цілей і завдань; уміння погоджувати свої дії з діями партнера (враховувати думку іншого); уміння жити разом: кооперуватися, йти на компроміс; уміння самостійно розвиватися, якщо здібності не відповідають сучасним вимогам [6, с. 35].

Таким чином, підготовка майбутнього викладача вищої школи для сучасного стрімко змінюваного суспільства, вимагає застосування компетентнісного підходу; інноваційних форм, методів, технологій навчання; включення в процес навчання проблемних ситуацій, завдань,

способів і технологій, розв'язання яких відповідають профілю майбутньої педагогічної діяльності студентів; посилення пошукової чи проблемно-дослідницької спрямованості навчального процесу, активізація самостійної роботи студентів, їх залучення до соціально значущої діяльності на основі принципу самоуправління [1, с. 35].

Однією із сучасних технологій навчання, що відповідає логіці компетентнісного підходу та вимогам у підготовці майбутнього викладача вищої школи, вважаємо "Портфоліо".

Особливості компетентнісного підходу в сучасній освіті розкрито в працях Н. Дем'яненко, О. Локшиної, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та ін. Окремі аспекти підготовки майбутнього викладача вищої школи досліджуються В. Андрущенко, О. Глузманом, Н. Дем'яненко, В. Луговим, В. Майбородою, С. Сисоєвою та ін. Технології "Портфоліо" присвячено ряд праць за авторством Т. Макарової, М. Пічура, О. Свет, І. Туркот та ін.

Метою статті є аналіз досвіду застосування портфоліо-технології у викладанні навчального курсу "Організація і управління навчальним процесом у ВНЗ" магістрантам спеціальності "Педагогіка вищої школи" (кваліфікація "Викладач вищого навчального закладу") Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Термін "портфоліо" прийшов у педагогіку з політики і бізнесу, і походить від англійського слова portfolio – портфель, папка для важливих документів [5]. Як педагогічна технологія портфоліо виникає у 80-х рр. ХХ ст. у США [3]. З часом ідея застосування портфоліо в освіті набуває популярності в багатьох країнах світу, у тому числі в Росії і Україні. На сьогодні у педагогіці не існує єдиного визначення цьому поняттю. Портфоліо розглядають як колекцію певної галузі [2, с. 67], як робочу файлову теку, що містить різноманітну інформацію, яка документує набутий досвід і досягнення суб'єктів навчання [7, с. 51], як метод, призначений для систематизації результатів самостійної роботи студентів, узагальнення, поглиблення і розширення знань, отриманих на аудиторних заняттях [8] тощо. У цілому різноманітні підходи до тлумачення цього поняття О. Свет зводить до декількох варіантів, де портфоліо це:

– засіб (інструмент, метод, форма) оцінювання ефективності (результативності) будь-якої достатньо тривалої у часі та складної за змістом діяльності;

– зібрання зразків робіт і документів, що підтверджують результати діяльності та ілюструють можливості й досягнення власника портфоліо;

– комплект матеріалів, які відповідно до поставленої мети систематизують та ілюструють процес безперервної самооцінки і корекції результатів та досягнень;

– технологія саморозвитку і самовдосконалення;

- засіб мотивації і стимулювання творчої активності і самоосвіти;
- засіб самопрезентації і кар'єрного зростання;
- показ досягнень в управлінській і педагогічній діяльності;
- засіб моніторингу й оцінювання професійного розвитку.

Відповідним чином формалізований та спеціальним чином скомпонований комплекс документальних матеріалів (довідок, звітів, протоколів, публікацій, рефератів, курсових та дипломних робіт, дисертаційних робіт, нормативних документів, фото-, кіно-, відео-, аудіоматеріалів в паперовому та електронному вигляді) [5].

Зауважимо, що портфоліо розглядають як портфоліо-технологію та портфоліо-продукт. Під портфоліо-технологією розуміють сучасну освітню технологію, в основі якої використовується метод аутентичного оцінювання результатів навчальної і професійної діяльності. У свою чергу, під аутентичним оцінюванням розуміється вид оцінювання, який застосовують, передусім, у практико-орієнтованій діяльності, та який передбачає оцінювання сформованості навичок і вмінь особистості в умовах, максимально наближених до реального життя – повсякденного чи професійного [4].

Щодо портфоліо-продукта, то це (в перекладі з італійської, англійської) – папка з документами, папка спеціаліста [4].

Портфоліо є засобом розвитку якостей особистості, необхідних для творчої самоорганізації і самопрезентації своїх компетентностей на ринку праці і в кар'єрному зростанні.

Портфоліо класифікують за різними критеріями (див. табл. 1).

Таблиця 1

за видами практико-результативної діяльності	за суб'єктом діяльності	
	індивідуальна діяльність	групова діяльність
навчальна діяльність	портфоліо студента, аспіранта, випускника вишу	портфоліо студентської групи
професійна діяльність	портфоліо викладача, адміністративного працівника ВНЗ	портфоліо кафедри, факультета, спеціалізації, ВНЗ

За видами діяльності портфоліо поділяють також на: практико-орієнтовані (метою є аналіз практичної діяльності), проблемно-орієнтовані (як засіб підвищення якості вирішення проблеми), проблемно-дослідні (використовуються для збору і систематизації матеріалу у зв'язку з написанням реферату, наукової роботи, підготовкою до конференції), тематичні (присвячені аналізу, розробці різних аспектів теми). За метою використання виокремлюють: портфоліо досягнень, портфоліо

особистісного розвитку, презентаційний портфоліо, портфоліо-колектор, портфоліо проекту, портфоліо кар'єрного просування тощо; за часом створення – тижневі, семестрові, курсові; за способом обробки і презентації інформації – портфоліо у паперовому варіанті та електронний варіант портфоліо [4].

Суть використання портфоліо як технології і як пакету документів полягає у забезпеченні ефективної взаємодії студентів з науковими керівниками, викладачами і кураторами у ВНЗ під час навчання, а також з потенційними працедавцями до і після закінчення вищого навчального закладу. Специфіка використання портфоліо з'являється у зв'язку із специфікою його типу [4].

Технологія “Портфоліо” передбачає організацію поетапної діяльності: мотивацію і цілепокладання по створенню портфоліо; розробку структури матеріалів портфоліо; планування діяльності по зібранню, оформленню і підготовці матеріалів до презентації; збір і оформлення матеріалів; спроби в презентації портфоліо; презентацію; оцінювання результатів діяльності з оформлення і використання матеріалів портфоліо [4].

Далі хочемо поділитись власним досвідом застосування портфоліо-технології у підготовці майбутнього викладача вищої школи в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за спеціальністю “Педагогіка вищої школи” (кваліфікація “Викладач вищого навчального закладу”). Зокрема, зазначена технологія використовується під час викладання навчального курсу “Організація і управління навчальним процесом у ВНЗ”.

Метою застосування портфоліо-технології у цьому випадку визначаємо комплексне оцінювання рівня сформованості компетентності магістрантів з курсу “Організація і управління навчальним процесом у ВНЗ”. Технологія дозволяє вирішити такі завдання, як: формування самоосвітньої компетентності студента, що дозволяє йому аналізувати й усвідомлювати власний шлях навчання, а також впливати на нього; формування інноваційної особистості студента, розвиток вміння конструювати свої знання, орієнтуватись в інформаційному просторі; ставити перед собою завдання і поетапно розв'язувати їх; створення мотивації навчальної діяльності; розвиток організаційних, управлінських навичок, творчих здібностей студента; формування готовності здійснювати професійно-педагогічну діяльність інноваційного характеру; розвиток самооцінки, самоаналізу та професійної рефлексії студентів; комплексне оцінювання професійно-педагогічної компетентності магістрантів.

На лекціях і семінарських заняттях з курсу “Організація і управління навчальним процесом у ВНЗ” студенти детально ознайомлюються з особливостями організації навчального процесу у ВНЗ, навчальними

планами, програмами тощо. Проте для майбутньої професійної діяльності магістрантам слід володіти не лише теоретичними знаннями, а й практичними вміннями, компетентностями. Тому студентам пропонується створити портфоліо “Я – викладач”. Студенти групи поділяються на дві або чотири підгрупи, кожна з яких отримує цілу низку практичних проблемно-пошукових, професійно-спрямованих завдань, що виконуються поступово, протягом семестру. За необхідності студенти консультуються з викладачем з приводу виконання того чи іншого завдання. Виконані завдання у заданій послідовності вкладаються у презентаційну папку.

Зауважимо, що існують різні погляди на структуру портфоліо як спеціальним чином формалізований та скомпонований комплекс документальних матеріалів. Вважають, що портфоліо будь-якого виду є набором матеріалів, структурованих певним чином. Матеріали компонуються у розділи (глави). У межах цих розділів (глав) виділяють рубрики (підрозділи, параграфи). Кількість розділів і рубрик, а також їх тематика можуть бути різними і визначаються окремо в кожному конкретному випадку.

Під час розробки портфоліо “Я – викладач” пропонуємо студентам до його структури включити три розділи: “Вступ”, “Колектор”, “Наші досягнення”. У вступі надається коротка інформація про розробників цього портфоліо, його мета та завдання. У розділ “Колектор” вкладаються всі документи-зразки, надані викладачем і необхідні для розв’язання проблемно-пошукових завдань (наприклад, зразки навчальних планів, форм навчальних програм, робочих навчальних програм, екзаменаційних білетів тощо). У розділі “Наші досягнення” власне містяться виконані і певним чином оформлені професійно-спрямовані завдання. Зокрема, студентам однієї з підгруп пропонується виконати такі завдання:

1. Розробити навчальну програму навчальної дисципліни “Педагогіка вищої школи” для студентів-магістрантів Інституту гуманітарно-технічної освіти галузі знань 0101 “Педагогічна освіта” спеціальності 8.01010301 “Технологічна освіта” (Кількість кредитів – 3. Загальна кількість годин – 108 год., з них: лекційних – 12 год., семінарських – 10 год., індивідуальної роботи – 12 год., самостійної роботи – 74 год. Вид контролю – екзамен).
2. Розробити робочу навчальну програму навчальної дисципліни “Педагогіка вищої школи” для студентів-магістрантів Інституту гуманітарно-технічної освіти галузі знань 0101 “Педагогічна освіта” спеціальності 8.01010301 “Технологічна освіта” (Кількість кредитів – 3. Загальна кількість годин – 108 год., з них: лекційних – 12 год., семінарських – 10 год., індивідуальної роботи – 12 год., самостійної роботи – 74 год. Вид контролю – екзамен).
3. Розробити 10 екзаменаційних білетів з навчальної дисципліни “Педагогіка вищої школи” для студентів-магістрантів Інституту гуманітарно-

технічної освіти галузі знань 0101 “Педагогічна освіта” спеціальності 8.01010301 “Технологічна освіта”, IX семестр. 4. Підготувати рецензію на навчальну програму, розроблену іншою групою. 5. Розробити робочий навчальний план своєї спеціальності “Педагогіка вищої школи” на наступний навчальний рік. 6. Розробити розклад занять для магістрантів 51, 52, 53 груп спеціальності “Педагогіка вищої школи” на певний семестр певного навчального року. 7. Скласти розклад зимової/літньої заліково-екзаменаційної сесії студентів за навчальним планом спеціальності “Педагогіка вищої школи”. 8. Розробити модель організації самостійної роботи студентів з курсу “Педагогіка вищої школи”.

Студентам другої підгрупи пропонується виконати аналогічні завдання, пов’язані з іншою навчальною дисципліною, наприклад, педагогікою.

Як бачимо, студентам пропонується виконати реальні, конкретні завдання, що безпосередньо пов’язані з їх майбутньою професійною діяльністю. Варто й зазначити, що портфоліо в такому випадку виконує декілька функцій: є засобом комплексного оцінювання професійно-педагогічної компетентності майбутніх викладачів вищої школи; є своєрідною методичною папкою, матеріали якої обов’язково будуть використані майбутнім молодим викладачем; є засобом мотивації і стимулювання творчої активності і самоосвіти; є технологією саморозвитку і самовдосконалення.

Під час роботи над портфоліо студенти вчаться працювати в групах, раціонально розподіляти час, відбувається розвиток творчості, самостійності. Складання портфоліо спрямоване на формування здатності навчатися, самовизначення, самоактуалізацію, розвиток індивідуальності. Під час такої роботи студенти отримують можливість набути організаторського, управлінського, комунікативного досвіду. Застосування портфоліо-технології забезпечує діяльнісне освоєння змісту педагогічної освіти.

Презентація та оцінювання портфоліо відбувається під час портфоліо-конференції.

Таким чином, портфоліо “Я – викладач” за видами практико-результативної діяльності можна віднести одночасно до навчальної (оскільки студенти навчаються) та професійної діяльності (оскільки виконують професійні практико-орієнтовані завдання); за суб’єктом діяльності є груповим; за видами діяльності – практико-орієнтованим та проблемно-орієнтованим; за метою використання – одночасно є портфоліо досягненням, презентаційним та колектором; за часом створення – семестровим; за способом обробки і презентації інформації – портфоліо на паперовому варіанті.

Отже, застосування портфоліо-технології є одним із засобів реалізації компетентнісного підходу у підготовці майбутнього викладача вищої школи; дієвим засобом комплексного оцінювання компетентності студентів; засобом діяльнісного освоєння змісту педагогічної освіти.

Використана література:

1. *Дем'яненко Н. М.* Педагогічний університет в інноваційному соціально-економічному середовищі / Н. М. Дем'яненко // Історико-педагогічні студії. – 2013. – Вип. 6-7. – С. 34-39.
2. *Пейн С. Дж.* Учебное портфолио – новая форма контроля и оценки достижений учащихся / Пейн С. Дж. // Директор школы. – 2000. – № 1. – С. 65-67.
3. *Пічкур М. О.* Метод “Портфоліо” як засіб формування рефлексивної культури майбутнього дизайнера / М. О. Пічкур. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/579/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A0%D0%A2%D0%A4%D0%9E%D0%9B%D0%86%D0%9E.pdf>
4. Портфоліо в ВУЗе [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nntu.science.ru/RUS/otd_sl/metod_uprav/inov_met/portfolio.doc
5. *Свет О.* Портфоліо як засіб моніторингу процесу підготовки майбутнього вчителя / О. Свет. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pfto/2009_1/files/ped_01_09_Svet.pdf
6. *Сисоєва С. О.* Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник / С. О. Сисоєва ; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД “ЕКМО”, 2011. – 320 с.
7. Теория и практика организации предпрофильной подготовки / под ред. Т. Г. Новиковой. – М. : АПКИПРО, 2003. – 320 с.
8. *Туркот І. І.* Педагогіка вищої школи: підручник / І. І. Туркот. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_turkot_ti

КРАВЧЕНКО І. Н. Портфоліо-технологія в підготовці майбутнього викладача вищої школи.

В статті розкрито суть поняття “портфоліо-технологія”, проаналізовано класифікацію портфоліо і етапи діяльності в використанні даної технології. Проаналізовано досвід застосування портфоліо-технології в підготовці майбутнього викладача вищої школи в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, визначено мету, завдання, зміст портфоліо.

Ключевые слова: портфоліо, портфоліо-технологія, викладач вищої школи, компетентнісний підхід, компетенції, компетентність.

KRAVCHENKO IRYNA. Portfolio-technology in training future lecturer of high school.

The article explicitly explains the notion of "portfolio-technology", provides an analysis of classification of portfolios as well as stages in implementation of this technology. It also builds upon experience of implementing portfolio-technology in training future lecturers of high school in National Pedagogical Dragomanov University, defines the objective, tasks as well as content of portfolio.

Keywords: portfolio, portfolio-technology, of high school teacher, competence-based approach, competencies, competence.